

Golvend door Belgisch én Frans Lotharingen

In het uiterste zuiden van België krijg je de kans om in vier dagen een bewegwijzerde rondrit te maken van 225 km. De weidse glooiingen tussen de Semois en de Franse rivier Loison zijn een lust voor het oog. In de heuvelplooien liggen heel wat erfgoedpareltjes verborgen en ... een jeugdherinnering.

→ Tekst en foto's Ward Van Loock

De laatste Gaumse versterkte burcht in Montquintin.

Montquintin

Vanuit Geel in de Antwerpse Kempen is het een lange autorit naar *Virton*, de hoofdstad van de Gaume. We overnachten in *Latour*, een buitendorpje vlakbij. Het Château de Latour is een eeuwenoud kasteel met een rijke geschiedenis, waarvan de buitenrestaurant nog volop bezig is. Je voelt je een heuse kasteelheer in de statige vertrekken van het hotel. Het ligt bovendien op onze route en dat is handig.

De eerste ochtend stevenen we meteen op *Virton* af, een stadje met zo'n 11.000 inwoners. Het is de enige stadsagglomeratie die we vandaag moeten trotseren. Eenmaal de stadsdrukte achter ons, gaat het heuvel op heuvel af door een lieflijk, verlaten landschap. In de verte ontwaren we plots een hoge heuveltop: *Montquintin* ligt op 330 m. De plek is niet meer dan een trosje huizen, maar wat een hemels heerlijk oord! Blikvanger is een vervallen burcht, oorspronkelijk uit de 13de eeuw, later verbouwd tot residentie voor Febronius, bisschop van Trier. Meerdere branden en oorlogsverwoestingen later is een groep vrijwilligers bezig om de laatste Gaumse versterkte burcht een grondige restauratiebeurt te geven. Achter de kerk is een visiorama opgesteld, een ingenieuze constructie met telescoop waarmee je alle aspecten van het landschap kan bestuderen.

Microklimaat

Ook naar *Torgny* is het stevig klimmen, want het meest zuidelijk gelegen dorp van België ligt op een heuvelflank die uitkijkt op grensrivier La Chiers. Het plaatsje baadt in een bijzondere, bijna Provençaalse sfeer. De lavendelblauwe vensterluiken, de rode dakpannen en de okergele gevels doen spontaan aan Zuid-Frankrijk denken. Beschermd door de hoger gelegen

Ardennen geniet het van een gunstig microklimaat, waarin wijndruiven kunnen rijpen en de thermometer altijd enkele graden meer aangeeft. Eens de Chiers over ben je in het Franse Pays de Montmédy. Op de flanken van de vallei zijn de uitzichten weids en oneindig. Weiden en vruchtbare akkers wisselen af met bossen op de afgevlakte toppen. Met elke kilometer komen aan de horizon de contouren van de hooggelegen vesting van Montmédy duidelijker in beeld. Maar dat is voor morgen.

De lavendelblauwe vensterluiken, de rode dakpannen en de okergele gevels doen spontaan aan Zuid-Frankrijk denken.

Okergele muren

Eerst gaan we diep doordringen in La Lorraine. We kijken aanvankelijk neer op de blinkende kronkels van een beek, maar klimmen daarna naar *Marville*. Met nog geen 1000 inwoners oogt het verrassend als een kleine stad. Maar in vergelijking met *Torgny* laten de okergele gevels hier een erg verwarloosde indruk na. "Ons stadje loopt stilaan leeg", vertelt een oudere inwoner. "Je vindt hier nauwelijks nog winkels, cafés of restaurants en alle jongeren trekken weg." Alleen hotel-restaurant *L' Auberge de Marville* naast de kerk lijkt het goed te doen. Hun terras zit vol stamgasten en enkele toeris-

ten en je kijkt er tegen de Sint-Niklaaskerk aan. Die is zowel binnen als buiten prachtig geresatureerd wat de okergele muren in de zon een bijna verblindende glans geeft.

Langs de Loison

Eén langgerekte heuveloversteek verder belanden we in de vallei van de Loison. In *Remoiville* bewonderen we een oude wasplaats naast de rivier, maar dé bezienswaardigheid van dit traject is het kasteel van *Louppy-sur-Loison*. Het is een typisch Renaissancekasteel dat rond 1630 gebouwd werd. In de zomermaanden is er elke namiddag een rondleiding. We komen net op tijd en worden rondgeleid in de kapel, het park en de ruime binnenplaats. Daar staat een indrukwekkende ronde duiventil, maar vooral de portieken en portalen die versierd zijn met halfverheven beeldhouwwerk zijn uniek. De Loison blijft ons nog even gezelschap houden. Voorbijrijdende auto's zijn op één hand te tellen, maar wanneer de wegwijzers ons tussen de landerijen heuvelopwaarts sturen is complete stilte ons deel. Het lijkt erop dat we alleen op de wereld zijn. Alleen de bewerkte akkers doen ons even aan de beschaving denken. In het kleine *Quincy-Landécourt* zoeken we ons logies op.

De kathedraal van Avioth.

Marville.

Op en neer golven in de buurt van Willancourt.

Montmédy

Al van ver troont de middeleeuwse vesting van *Montmédy* boven het geboomte uit. Het fietspad naar de citadel volgt de machtige omwalling en stijgt naar de zware vestingspoort. Een immens binnenplein opent zich voor je ogen. Daar is in de loop der eeuwen een kleine stad ontstaan met zelfs een tweetorige kathedraal. Een bewegwijzerde rondgang leidt je ondergronds en bovengronds langs de kazematten, bastions, courtines, halvemanen en contragardes van de vesting. Vauban, de militaire architect van Lodewijk XIV, moderniseerde na de inname van de Spaanse vesting in 1659 de verdedigingssite tot zijn huidige uitzicht. Wandelend op de buitenmuren zijn de panorama's op het omringend heuvellandschap om ter mooi en ontdek je pas ten volle haar unieke, onneembare ligging op deze solitaire heuveltop. De route laat de minder interessante benedenstad rechts liggen en zoekt La Thonelle op, een beek die we stroomopwaarts volgen door een lieflijke, ongerepte vallei.

De legende van Avioth

In de verte zien we plots het silhouet van twee kerktorens die majestueus boven het groen uitsteken, alsof de Notre-Dame van Parijs opeens zou opduiken in een bescheiden dorpie langs de Seine. Het trosje dorpshuizen van *Avioth* verzinkt in het niet bij deze reuzekathedraal. Het lijkt wel een mirakel dat dit eclatante bouwwerk hier is neergezet. Dat wonder gaat terug op een legende. In de 12de eeuw moesten de dorpingen van Avioth meer dan 2 km stappen om de mis bij te wonen. Op een dag ontdekten ze onderweg een Mariabeeld. Ze brachten het naar de kerk, maar de volgende zondag vonden ze het terug op dezelfde plek in het veld. Daar bouwden ze

een houten kapel. Kort daarna stroomden de pelgrims toe om tot de heilige maagd te bidden en miraculeuze genezingen af te smeken. De kapel werd al snel te klein en dus kwam er een grote kerk in flamboyante gotiek, inclusief een gebeeldhouwde preekstoel, een sacramentstoren en een 'recevresse', een wonder van gotisch kantwerk. Daar werden de offeranden van de pelgrims in ontvangst genomen.

**Daar danste ik tijdens
'la kermesse' met mijn
eerste vakantielief,
nog onbeholpen en in
gebrekkig schoolfrans.**

Abdij van Orval

Op weg naar de Belgische grens belanden we in het *Fôret d'Orval*, een uitgestrekt woud waarin een abdijcomplex verscholen ligt dat vooral bekend is omwille van zijn trappistenbier. Maar de site heeft veel meer te bieden. Naast de ruïnes van de voormalige cisterciënzerabdij uit de 12de en 13de eeuw werd vanaf 1926 een heel nieuw abdijcomplex gebouwd. Dat is niet te bezoeken, maar wandelend tussen de oude ruïnes krijg je met de hulp van infoborden een goed inzicht in het vroegere kloosterleven. We blijven flirten met de landsgrens. Na een lang woudtraject komen we in *Chameleux*, een piepklein grensgehucht met een café-restaurant. Op de open plek ligt een Gallo-Romeinse archeologische site, maar een bezoek aan het

Franse *Williers* 200 m verderop is nog interessanter. Het dorp bestaat uit een kerk en één straat met een dertigtal huizen. Met een oppervlakte van 2,3 km² en 50 inwoners is *Williers* het kleinste dorp van Frankrijk.

Florenville en Chassepierre

Na *Chameleux* laten we de grenswouden achter ons en naderen we *Florenville*. We ontvluchten de stadsdrukte met een bezoek aan *Paysalia*, het interactief bezoekerscentrum en toeristisch bureau van het Pays de la Semois entre Ardenne et Gaume. Het gebouw ligt pal op een cuesta die 50 m boven de Semois uitsteekt. Een visiorama laat je alle kronkels van de Semois zien die zich een weg baant naar de Franse Ardennen. Een paar kilometer verder passeren we *Chassepierre*, gelegen in de luwte van een andere heuveltop. Onze tweede dag eindigt op het einde van een pittoresk oud-spoorwegpad in *Sainte-Cécile*.

Een snuifje Ardennen

We trekken verder noordwaarts en volgen tot *Herbeumont* de Semois door de eerste, Ardens aandoende bossen. Weg van de toeristische druchte klimmen we uit de Semoisvallei naar een hoger, onbewoond plateau om dan af te dalen naar het dal van de Vierre. In *Saint-Médard* en *Straimont* zien we terug wat menselijke beweging. In *Chiny*, vroeger de zetel van een machtig graafschap, steken we de rustig kabbelende Semois over. Sommige onbekende dorpjes zoals *Termes* hebben hun typisch Gaumse signatuur behouden: één langgerekte hoofdstraat met aaneengesloten huizen die wat teruggetrokken staan. Typisch zijn ook de afgeschuinde daken en schuurpoorten met korfboog. Daarvan is in het moderne *Etalle*, waar we overnachten, niks te merken.

De abdijsite van Orval heeft veel meer te bieden dan trappistenbier.

Florenville.

Herinneringen aan Châtillon

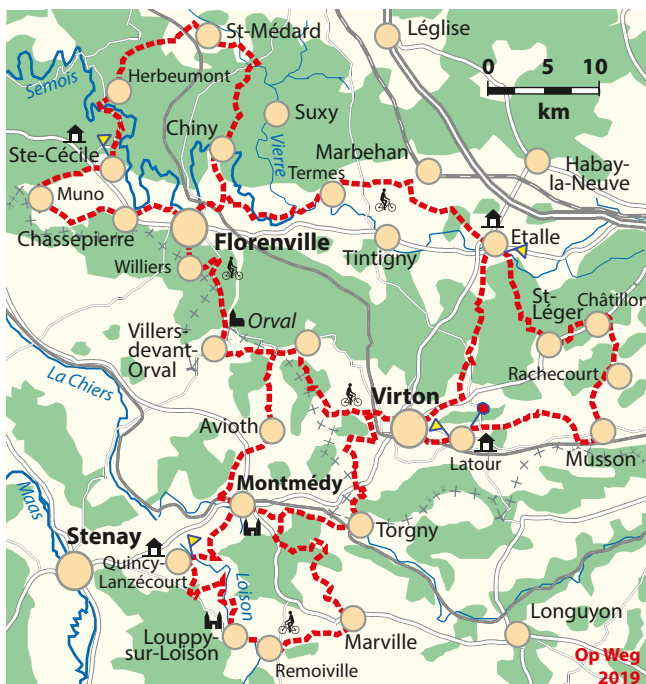
Buiten Etalle nemen we afscheid van de Semois en stevenen we door een donker bos af op *Saint-Léger*. Het oorspronkelijke straatdorp heeft zijn vroegere charme verloren en daarom volgen we een oude tramroute die rakelings langs *Châtillon* scheert. Bij het zien van de dorpsnaam word ik overmand door nostalgie. Als 17-jarige kwam ik hier bij een familie enkele weken op verlof in het kader van een taaluitwisseling. In de Grand'rue herken ik onmiddellijk het dubbele huis waar de familie een café en zelfs een danszaal en kegelbaan openhield. Daar danste ik tijdens 'la kermesse' met mijn eerste vakantielief, nog onbeholpen

en in gebrekkig schoolfrans. In het ouderlijk huis van Georges, die ging studeren voor leraar Nederlands, zijn jonge mensen aan het kloppen en breken. Een café zal het niet meer worden. Waar vroeger de mesthoop lag staan nu blinkende auto's en de boerenwoningen zijn omgevormd tot burgerhuizen.

Ook verderop in *Meix-le-Tige* komen herinneringen boven: mijn vakantielief uit 1964 woonde hier. Ik ben benieuwd of er in het volgende dorp *Rachecourt (Réissig)* nog Duits gesproken wordt. Mijn stafkaart vermeldt in elk geval een Proschbusch en een Klärbusch. Op de fiets van Georges verkende ik in mijn eentje de wijde omgeving, tot ik op een dag in

een dorpje (*Rachecourt?*) aanbelandde waar de mensen een dialect spraken dat als Duits klonk. Vandaag weet ik dat het Letzeburgesch was, een van de officiële talen van het Groothertogdom Luxemburg, 10 km naar het oosten. Nog mijmerend over 1964 kan ik me de dorpjes van de laatste 10 km amper voor de geest halen. Maar geen nood, de Gaumestreek zelf zal een beklievende herinnering blijven.

PRAKTISCHE INFO

Route en bewegwijzering

Belgisch Lotharingen wordt ook wel de Gaume genoemd en over de grens met Frankrijk kom je in La Lorraine. De grensoverschrijdende 'Itinéraire Patrimoine & Paysage' de la Lorraine Gaumaise is 225 km lang en fietsten we in 4 dagen (57, 58, 70 en 40 km). Korter kan ook, mits enige planning zijn er onderweg voldoende logiesmogelijkheden. De route verloopt langs de omtreklijnen van vijf deelroutes, waardoor er vier inkortingen mogelijk zijn. Ze is bewegwijzerd met groene pijlstickers op palen of bomen.

Kaarten en gidsen

De overzichtskaarten, de 5 deelkaarten en de gpx-bestanden zijn gratis te verkrijgen of te downloaden via: randos.lorraine-gaumaise.com/fr/circuits.html.

Ward geeft om 12u een lezing over zijn tocht langs de Duits-Poolse grens. (reportage in Op Weg, 2018 5)